

▲ Een impressie van de nieuwe defensieradar die volgens Defensie in Herwijnen moet verrijzen. © Rijksvastgoedbedrijf/Thales Nederland

Dodelijke spierziekte ALS slaat vier keer vaker toe in Herwijnen, onduidelijk of radar rol speelt

Inwoners van Herwijnen krijgen vergeleken met inwoners van andere plaatsen vaker de dodelijke spierziekte ALS. Maar volgens de GGD is niet te zeggen of radarstraling daar één van de oorzaken van is. Herwijnen verzet zich tegen de komst van een radartoren van Defensie. In het dorp staat al een KNMI-radar en stond een luchtverkeersradar.

Hanneke Keultjes 09-09-20, 13:48 Laatste update: 13:50

Dat schrijft staatssecretaris Barbara Visser van Defensie vandaag aan de Tweede Kamer. De bewindsvrouw had aan de GGD gevraagd om onderzoek te doen, nadat bezorgde inwoners stelden dat de zeldzame ziekte – die vaak binnen een paar jaar dodelijk is – in Herwijnen [36 keer vaker voorkwam](#) dan elders.

Dat blijkt 'ongeveer vier keer vaker' te zijn, stelt de GGD. De afgelopen twintig jaar kregen vijf inwoners van het dorp de diagnose ALS, blijkt uit gegevens van de plaatselijke huisarts. Hij heeft al twintig jaar een praktijk in het dorp en kon niet verder terugkijken in het systeem. Eén oud-inwoner kreeg de ziekte ook.

'Verschrikkelijke ziekte'

Op basis van het gemiddeld aantal gevallen van ALS in Nederland zou de gezondheidsdienst in twintig jaar tijd geen of maximaal vier gevallen van ALS in Herwijnen hebben verwacht. De GGD heeft begrip voor de ongerustheid in Herwijnen. De dienst noemt ALS 'een verschrikkelijke ziekte' en stelt dat de ziektegevallen in een klein dorp als Herwijnen 'impact' hebben. „Het is begrijpelijk dat de inwoners zich afvragen wat de oorzaak zou kunnen zijn.”

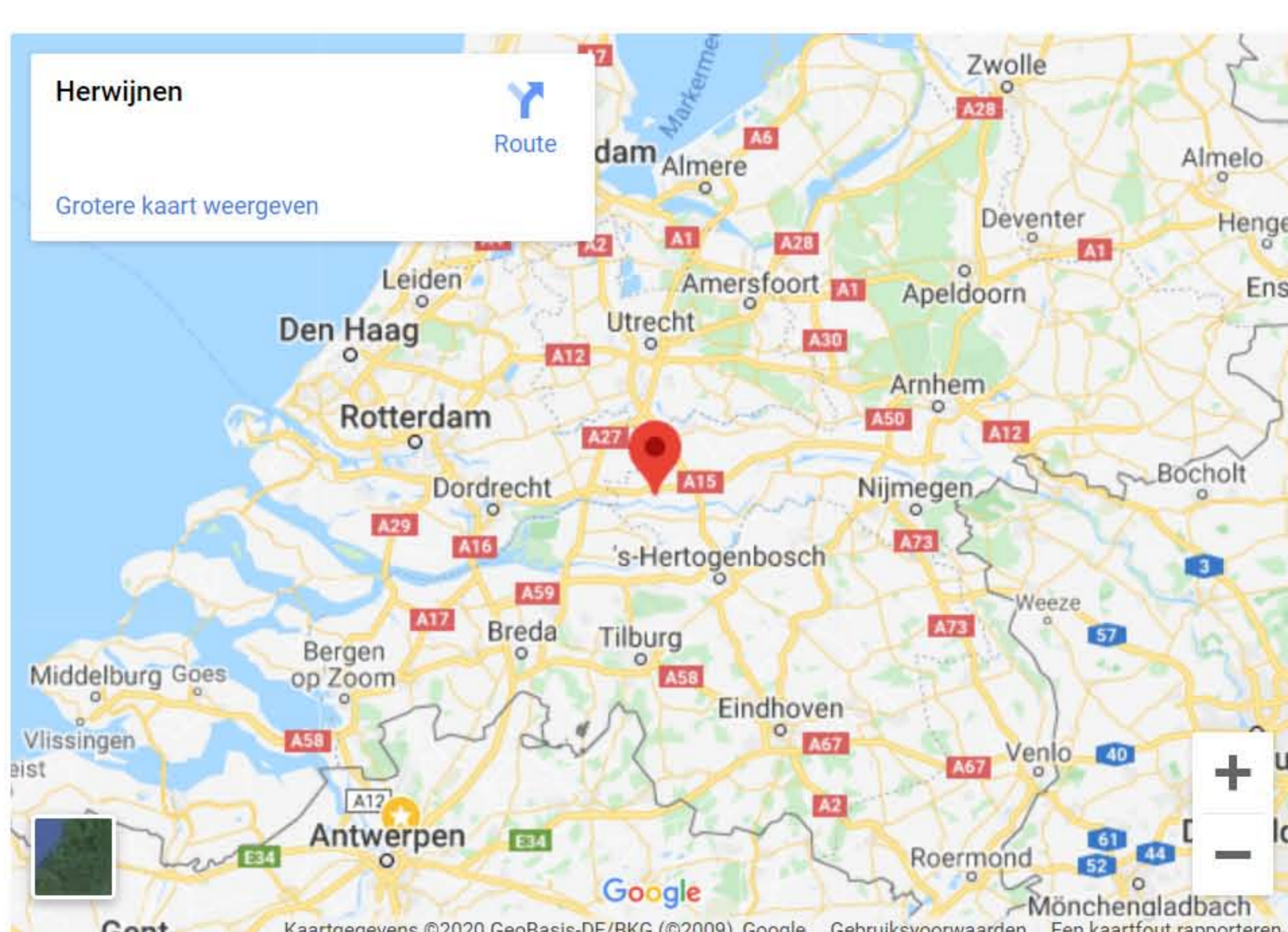

Het is begrijpelijk dat de inwoners zich afvragen wat de oorzaak zou kunnen zijn

- GGD

Maar op die vraag – wáárom de ziekte in het dorp in de gemeente West Betuwe vaker voorkomt – heeft de GGD geen antwoord. „Helaas kan met de huidige kennis geen eenduidig antwoord op de vraag naar de oorzaak van het voorkomen van ALS in Herwijnen worden gegeven.” Het kan toeval zijn, schrijft de GGD aan Defensie, of door verwantschap van patiënten komen.

Tekst gaat verder onder kaartje

Volgens de dienst speelt 'een combinatie van factoren' een rol bij het ontstaan van ALS, zoals erfelijke aanleg (waarschijnlijk door een afwijkend gen), leefstijl en mogelijke blootstelling aan gevaarlijke stoffen op het werk of in de woonomgeving. Twee risicofactoren worden door wetenschappelijk onderzoek bevestigd, zegt de GGD, roken verhoogt het risico op ALS en het eten van vette vis verkleint het risico op ALS. Nader onderzoek in Herwijnen is 'niet zinvol'. Zo'n onderzoek zou volgens de GGD 'op grote schaal' moeten worden gedaan.

Verband

In 2019 suggereerde een Franse studie wel dat er een mogelijk verband is tussen elektromagnetische straling en ALS, stelt het Kennisplatform Elektromagnetische Velden na vragen van de GGD. Maar, zo plaatst het Kennisplatform 'een kanttekening', op basis van één onderzoek kunnen geen conclusies worden getrokken. Voor een 'eerste aanwijzing' op 'een mogelijk verhoogd risico' zijn 'meerdere onderzoeken met vergelijkbaar resultaat' nodig. „Het is dus niet bewezen dat er een verband is, maar het is ook niet mogelijk om het uit te sluiten.”

▲ Staatssecretaris Barbara Visser van Defensie (VVD) wil vasthouden aan Herwijnen als locatie voor de nieuwe radar. © ANP/Bart Maat

Het ministerie van Defensie wil [de huidige, veertig jaar oude radar in Nieuw-Milligen vervangen](#) en verplaatsen naar Herwijnen. Die locatie is volgens de krijgsmacht 'optimaal'. De grond werd in 2015 al aangekocht. De gemeente West Betuwe werkt niet mee aan de bouw van de radartoren. Er zijn twee andere plekken die ook geschikt zouden zijn voor de radar, in de gemeenten Vijfheerenlanden en Molenlanden. De Tweede Kamer vroeg Visser voor de zomer om nogmaals te checken of die gemeenten wél mee willen werken aan de bouw.

De gemeentebesturen hebben de staatssecretaris nogmaals laten weten dat zij niet zitten te wachten op een radar op hun grond. Zij vrezen een 'gebrek aan draagvlak' en 'achten de radar niet passend'. Bovendien is de grond waarop de toren zou moeten verrijzen in het bezit van particulieren. Daarom houdt Visser vast aan Herwijnen. De Tweede Kamer spreekt morgen weer over Herwijnen.